

2007-04-02

B E S L U T

AB Providentor fond & försäkring i konkurs
c/o advokaten Morgan Hallén
Advokatfirman Vinge KB
Box 11025
404 21 GÖTEBORG

FI Dnr 06-11195-342

Finansinspektionen
P.O. Box 6750
SE-113 85 Stockholm
[Sveavägen 167]
Tel +46 8 787 80 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Återkallelse av tillstånd

Finansinspektionens beslut

Finansinspektionen återkallar tillståndet för AB Providentor fond & försäkring i konkurs, 556633-0063, att utöva försäkringsförmedling och sådan verksamhet som avses i 1 kap. 3 b § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse. Beslutet fattas med stöd av 8 kap. 1, 2 och 5 §§ lagen (2005:405) om försäkringsförmedling.

Beslutet gäller omedelbart.

Beslutet kan överklagas till länsrätten enligt bilaga.

Sammanfattning

En av förutsättningarna för att en juridisk person ska få tillstånd att utöva försäkringsförmedling är att den juridiska personen inte är i konkurs. Finansinspektionen ska återkalla tillståndet om försäkringsförmedlaren inte längre uppfyller förutsättningarna för tillstånd.

Providentor försattes i konkurs den 15 januari 2007.

Även om det finns grund för att återkalla Providentors tillstånd med anledning av att bolaget är i konkurs, har Finansinspektionen valt att pröva om det finns skäl att återkalla Providentors tillstånd även med hänvisning till att bolaget har åsidosatt skyldigheten att iaktta god sed.

Finansinspektionen anser att Providentor har åsidosatt sin skyldighet att iaktta god försäkringsförmedlingssed.

Finansinspektionen anser vidare att Providentor har brutit mot lagen om värdepappersrörelse genom att förmedla finansiella instrument utan erforderligt tillstånd. Med hänsyn till att Providentor till följd av sin konkurs nu har upphört

med denna verksamhet, saknas grund för Finansinspektionen att ingripa mot Providentor enligt lagen om värdepappersrörelse. Finansinspektionen anser emellertid att det förhållandet att Providentor drivit annan tillståndspliktig verksamhet utan att ha tillstånd för det, medför att Providentor i sin verksamhet inte har iakttagit god försäkringsförmedlingssed eller i övrigt bedrivit den på ett sunt sätt.

Med hänsyn till det anförda och till att Providentor numera är i konkurs ska tillståndet återkallas.

Finansinspektionens granskning

Finansinspektionen har genomfört en granskning av Providentors verksamhet. Granskningen är föranledd av att Providentors samarbetspartners Acme Sverige och Acme Luxembourg inte har betalat ut medel till Providentors kunder i enlighet med ingångna avtal. Huvudsyftet med granskningen har varit att undersöka om Providentors agerande i samband med deras kunders placeringar i dessa bolag står i överensstämmelse med aktuell lagstiftning på det finansiella området.

Underlaget för granskningen har utgjorts av:

- Platsbesök hos Providentor den 30 augusti 2006 och det material som erhöles vid platsbesöket.
- Efter platsbesöket inkomna kompletterande uppgifter och material från Providentor.
- Inkomna klagomål till Finansinspektionen.
- Uppgifter från SBAB och SEB angående förmedling av krediter.
- Material och information från kontakter med Konsumentverket, Datainspektionen, Allmänna reklamationsnämnden och Ekobrottsmyndigheten.
- Allmänt tillgängliga registreringsuppgifter hos Finansinspektionen och Bolagsverket samt från Luxembourg.

Finansinspektionen har i en skrivelse den 15 januari 2007 gett Providentor tillfälle att yttra sig över sakomständigheter och Finansinspektionens bedömning. Providentor har kommit in med ett yttrande daterat den 31 januari 2007.

De berörda bolagen och deras verksamhet

Providentor

Uppgifter som inhämtats av Finansinspektionen

Providentor är försäkringsförmedlare sedan den 30 mars 2006 och har rätt att förmedla livförsäkringar i samtliga livförsäkringsklasser samt att som sidoverksamhet förmedla fondandelar. Providentor har i augusti 2006 anmält

gränsöverskridande försäkringsförmedling (samtliga livförsäkringsklasser) till Danmark och Norge.

Innan Providentor blev registrerat som försäkringsförmedlare var det sedan den 11 december 2002 registrerat som försäkringsmäklare för förmedling av livförsäkringar och fondandelar.

Providentor försattes i konkurs den 15 januari 2007 på egen begäran.

Bolagets ledning bestod före konkursen enligt Bolagsverkets register av

- Christopher Sörstadius, styrelseledamot och ordförande
- Tomas Engström, styrelseledamot, och
- Anna Ohlsén Tideman, styrelseledamot

I bolaget fanns en extern firmatecknare, Per-Eric Henningsson. Firman tecknades av styrelsen eller av Per-Eric Henningsson och Christopher Sörstadius var för sig.

Christopher Sörstadius har varit styrelseledamot i bolaget under hela den tid som bolaget varit registrerat som försäkringsmäklare och försäkringsförmedlare. Tomas Engström och Anna Ohlsén Tideman var styrelseledamöter i bolaget sedan den 22 oktober 2003 respektive den 27 april 2004. Per-Eric Henningsson blev extern vice verkställande direktör den 27 april 2004 och innehade den befattningen fram till och med den 16 oktober 2006. Därefter fungerade han enbart som extern firmatecknare.

Under den tid som Finansinspektionens granskning avser, dvs. från våren 2004 till december 2006, ingick därutöver följande personer i ledningen för Providentor.

- Thomas Kling, styrelseledamot och verkställande direktör under tiden den 11 oktober 2002–24 januari 2006, även verkställande direktör under tiden den 11 oktober 2002–1 mars 2006
- Mats Torbjörn Carlsson, styrelseledamot under tiden den 22 oktober 2003–2 maj 2004
- Lars Anders Hensback, styrelseledamot under tiden den 11 oktober 2002–7 juli 2004
- Björn Ljunggren, extern verkställande direktör under tiden den 25 januari 2006–16 oktober 2006, styrelseledamot och verkställande direktör under tiden den 2 mars 2006–16 oktober 2006
- John Alexander Grant, styrelsesuppleant under tiden den 2 mars 2006–16 oktober 2006

Providentor hade sitt huvudkontor i Göteborg men bedrev verksamhet på flera orter i Sverige (framför allt i Göteborg, Helsingborg och Stockholm).

Providentor hade utvecklat ett franchisekoncept för försäkringsförmedlare avseende förmedling och marknadsföring av försäkringar, fonder och andra investeringslösningar samt bolån. Franchisetagarna var självständiga näringsidkare men deras anställda var tillikaanställda hos Providentor.

Enligt Finansinspektionens noteringar hade Providentor före konkursen nio anställda försäkringsförmedlare. I början av hösten 2006 hade Providentor 22 anställda förmedlare enligt Finansinspektionens noteringar.

Av bolagets årsredovisningar för 2003–2005 framgår bl.a. följande.

År 2003 hade bolaget en omsättning på ca 10,5 miljoner kronor och en vinst på ca 72 000 kronor. År 2004 hade bolaget en omsättning på ca 21,5 miljoner kronor och en förlust på ca 705 000 kronor. År 2005 hade bolaget en omsättning på ca 29,2 miljoner kronor och en vinst på ca 393 000 kronor.

Uppgifter som lämnats av Providentor

Utöver försäkringsförmedling och fondandelsförmedling har Providentor marknadsfört s.k. strukturerade produkter, förvaltningstjänster inom fondförsäkring och premiepensionssparande samt bolån. Den förstnämnda kategorin omfattade bl.a. inlåningsprodukter från Acme Sverige och Acme Luxembourg. När det gäller bolån fanns det ett förmedlingsavtal mellan Providentor och SBAB från den 20 februari 2003. Det fanns inte något formaliserat samarbete mellan Providentor och SEB när det gäller bolån.

Providentor hade slutit samarbetsavtal med respektive leverantör om marknadsföring av dess produkter och Providentor fick provision av leverantören för sitt arbete.

Innan Providentor beslutade att inleda ett samarbete med en leverantör om marknadsföring av vissa produkter skedde ett samråd om saken i bolaget. Providentor hade sedan i maj 2005 ett produktråd. Produktrådet bestod av bolagets vice verkställande direktör och två av bolagets försäkringsförmedlare. Dess uppgift var att löpande utvärdera bolagets s.k. referensportfölj och att lämna förslag på nya produkter och samarbetsavtal till bolagets ledning. Referensportföljen, som togs fram första gången i slutet av 2003, var ett internt arbetsmaterial. Den var inte tvingande utan ett verktyg och en riktlinje för bolagets försäkringsförmedlare när de utifrån kundens egna önskemål och behov diskuterade fram lämpliga lösningar med kunden. Referensportföljens utformning och innehåll utvärderades och uppdaterades regelbundet.

Vid marknadsföring av produkter eller tjänster använde Providentor bl.a. telemarketing och flygblad. Bolaget anordnade också marknadsföringsträffar där Providentor och en eller flera representanter för Providentors samarbetspartners var representerade. Målgruppen för dessa träffar var främst privatpersoner och företagsledare i mindre företag. Det var huvudsakligen nya kunder som bjöds in till marknadsföringsträffarna.

Vid marknadsföringsträffarna presenterade leverantörerna sina produkter och svarade på frågor från kunderna. Kunderna fick informationsmaterial som leverantörerna själva hade tagit fram. Providentor tog inte fram något eget material om leverantörernas produkter och tjänster. Vid dessa träffar marknadsförde Providentor även sina egna tjänster. Efter träffarna fanns det möjlighet för kunderna att direkt eller vid ett senare tillfälle ha personliga möten med Providentors personal eller med någon av leverantörerna. Eftersom det vid dessa möten endast var fråga om marknadsföring gjordes inte någon behovsanalys för kunden och därmed beaktades inte den enskilde kundens behov och förutsättningar. Efter marknadsföringsträffarna följde Providentor upp och dokumenterade kundkontaktarna. Dokumentationen ska dock inte jämföras med dokumentation enligt lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter, eftersom det inte samtidigt skedde någon rådgivning till kunden.

Acme Sverige

Vid Finansinspektionens granskning har det framkommit att Acme Sverige startade sin verksamhet under 2003. Bolaget har bedrivit factoring- och inkasso-verksamhet. Bolaget fick den 5 september 2003 tillstånd att bedriva inkasso-verksamhet av Datainspektionen. Inkassotillståndet återkallades av Datainspektionen den 12 september 2006 med anledning av Acme Sveriges konkurs (se nedan).

Innan ett inkassotillstånd lämnas, prövar Datainspektionen om inkasso-verksamheten kan antas komma att bedrivas på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt. Om sökanden är ett aktiebolag, bedöms den verkställande direktörens kvalifikationer om en sådan finns, annars görs en bedömning av en styrelseledamot. Om Datainspektionen finner att den person som är föremål för bedömning inte ensam har erforderliga kvalifikationer, kan bedömningen avse denne tillsammans med en annan person. Den person i Acme Sverige som prövades av Datainspektionen innan inkassotillstånd lämnades var Ragnar Ericsson.

Acme Sveriges finansiering av sin factoringverksamhet skedde genom att Acme Sverige tog emot inlåning från allmänheten. När sådan inlåningsverksamhet, som i Acme Sveriges fall, förenas med kreditgivning är hela verksamheten tillståndspliktig finansieringsrörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. Om inlåningsverksamheten inte förenas med kreditgivning, är den endast registreringspliktig enligt lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet.

Acme Sverige började att ta emot inlåning från allmänheten under hösten 2004. Vid den tidpunkten hade Acme Sverige inte ansökt om tillstånd att driva finansieringsrörelse. Inlåningsprodukten kallades Acme Spar eller Acme Lånebevis-Certifikat. Inlåningen hade en löptid på 12, 36 eller 60 månader. Kunden fick en ränta som vida översteg vanlig bankränta och räntan var högre ju längre löptiden var.

I ett informationsmaterial avseende Acme Sverige från oktober 2004 anges att Acme Sverige kommer att under november 2004 ge in en ansökan till Finansinspektionen om tillstånd att driva finansieringsrörelse och därmed få ställning som kreditmarknadsbolag. I informationen anges som skäl för det att det är ett led i att ytterligare förstärka kvalitetsstämpeln på bolaget. Att tillstånd är en förutsättning för att få driva verksamheten nämns dock inte i informationsmaterialet. Vidare anges att statlig insättningsgaranti erhålls när Acme Sverige blir ett kreditmarknadsbolag men att detta endast gäller obundna medel upp till 250 000 kronor. I ett uppdaterat informationsmaterial från december 2004 anges att Acme Sverige kommer att ge in en ansökan till Finansinspektionen med målet att få ställning som kreditmarknadsbolag 2005.

Den 2 februari 2005 ansökte Acme Sverige hos Finansinspektionen om registrering av sin factoringverksamhet enligt lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet. Anmälningsplikt enligt denna lag gäller för fysiska eller juridiska personer som avser att ägna sig åt valutaväxling i väsentlig omfattning, betalningsöverföring eller annan finansiell verksamhet. Med annan finansiell verksamhet avses yrkesmässig verksamhet som huvudsakligen består i att utföra en eller flera av de verksamheter som anges i 7 kap. 1 § andra stycket 2–12 lagen om bank- och finansieringsrörelse. Till annan finansiell verksamhet hör inte att ta emot inlåning från allmänheten. För sådan verksamhet krävs som nyss har nämnts antingen registrering enligt lagen om inlåningsverksamhet eller, om den förenas med kreditgivning, tillstånd enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse.

Acme Sverige återkallade sin ansökan om registrering i samband med att bolaget den 23 september 2005 till Finansinspektionen i stället kom in med en ansökan om tillstånd att driva finansieringsrörelse.

Finansinspektionen avlog i beslut den 24 augusti 2006 Acme Sveriges ansökan om tillstånd att driva finansieringsrörelse. I avslagsbeslutet angavs sammanfattningsvis följande.

”Finansinspektionen har under handläggningen av ärendet uppmärksammat en rad brister i Bolagets ansökan. Det kan konstateras att det inte går att bedöma vem som är ägare till Bolaget eller hur koncernstrukturen är ordnad eller hur Bolaget finansierar sin verksamhet.

Det har också framkommit att Bolaget drivit tillståndspliktig inlåningsverksamhet trots att Bolaget i sin ansökan sagt att Bolaget inte tar emot inlåning från allmänheten.

Det är också klarlagt att Bolaget från och med den 22 augusti 2006 saknar såväl registrerad styrelse som verkställande direktör.

Med hänsyn till vad som framkommit om Bolagets organisation och verksamhet saknas förutsättningar för Finansinspektionen att meddela Bolaget tillstånd att driva finansieringsverksamhet. Bolagets ansökan ska

därför avslås och Bolaget måste avveckla den inlånings och kreditgivningsverksamhet Bolaget drivit.”

Acme Sverige försattes i konkurs den 24 augusti 2006 på egen begäran.

Acme Luxembourg

Av de uppgifter som Finansinspektionen har inhämtat från Luxembourg, tillgängliga på webbplatsen www.legilux.public.lu, framgår bl.a. följande.

Acme Luxembourg bildades den 18 augusti 2004 med registreringsnummer B 102 586. Bolaget hade sitt säte i Luxembourg och ett aktiekapital på 32 000 euro uppdelat på 3 200 aktier. Av dessa var 3 100 tecknade av ett bolag med namnet Luxembourg International Consulting S.A. och resterande 100 aktier av den verkställande direktören i sistnämnda bolag.

Aktiekapitalets storlek indikerar att Acme Luxembourg inte hade ställning som kreditinstitut i Luxembourg. Enligt artikel 5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG av den 20 mars 2000 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut ska ett kreditinstitut ha ett startkapital på minst en miljon euro.

Av registreringsuppgifterna framgår också att vid tidpunkten för Acme Luxembourgs bildande bestod dess styrelse av Magnus Asp, Lars Gustafsson och Luxembourg International Consulting S.A.

Acme Luxembourg har sedan bolaget bildades ändrat sitt namn tre gånger. Bolaget hette från början Cabanco Capital S.A. Redan den 12 januari 2005 ändrades namnet till Acme Capital S.A. Den 17 november 2005 ändrades namnet till Acme Capital Group S.A. och den 14 juni 2006 ändrades namnet tillbaka till det ursprungliga namnet Cabanco Capital S.A.

Acme-bolagens ägare

När det gäller ägandet i Acme-bolagen har det inte gått att utröna något annat än de uppgifter som redovisats ovan. Det har inte heller gått att utröna om det har funnits något koncernförhållande mellan Acme Sverige och Acme Luxembourg.

I ett internt e-postmeddelande från Per-Eric Henningsson till Providentors personal den 20 oktober 2004 anges följande. ”Acmes huvudägare är den arbetande styrelseordföranden Magnus Asp med familj, kreditschefen och operativt ansvarige Henrik Guteskiöld (skattejurist) med familj, Marknadsansvarige Lars Gustafsson med familj, ett utländskt bolag och resterande mindre ägare är 40-talet svenska privatpersoner.”

Andra myndigheters arbete

I samband med att Acme Sverige försattes i konkurs den 24 augusti 2006 lade Konsumentverket ut information om Acme-bolagen på sin webbplats. I informationen uppmanades alla som hade krav mot något av Acme-bolagen att skicka in en anmälan till Konsumentombudsmannen.

Konsumentombudsmannen hade per den 4 december 2006 fått in ca 330 anmälningar. Omkring 80 % av anmälarna har placerat pengar i Acme Luxembourg. Den fordran som anmälarna har mot Acme-bolagen uppgår till sammanlagt ca 80 miljoner kronor. Omkring 10 % av anmälarna har inte angett storleken på sin fordran. En genomsnittlig fordran ligger på ca 250 000 kronor. Den vanligaste löptiden på inlåningen är ett år.

Den helt övervägande delen av inlåningen i Acme-bolagen har förmedlats av Providentor. Den första inlåningen förmedlades av Providentor i november 2004.

Ett flertal konsumenter har anmält Providentor till Allmänna reklamationsnämnden. Under tiden den 21 augusti–13 november 2006 kom det in tio anmälningar mot Providentor av vilka nio gällde förmedling av inlåning i Acme-bolagen.

Hos Ekobrottsmyndigheten pågår en förundersökning mot Acme Sverige. Även Providentor har polisanmälts men någon förundersökning har ännu inte inletts.

Regelverk

Försäkringsförmedling

Providentor blev registrerat som försäkringsförmedlare den 30 mars 2006. Enligt punkterna 3 och 6 i övergångsbestämmelserna till lagen om försäkringsförmedling ska bestämmelserna i lagen (1989:508) om försäkringsmäklare tillämpas på överträdelser som har ägt rum före den 30 mars 2006 och bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling på överträdelser som har ägt rum den 30 mars 2006 och därefter.

Enligt 5 kap. 4 § lagen om försäkringsförmedling ska en försäkringsförmedlare i sin verksamhet iaktta god försäkringsförmedlingssed och med tillbörlig omsorg ta till vara kundens intressen. Förmedlaren ska anpassa sin rådgivning efter kundens önskemål och behov samt rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden. Är kunden en konsument, dvs. en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet, är förmedlaren skyldig att avråda kunden från att vidta åtgärder som inte kan anses lämpliga med hänsyn till kundens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter.

Bestämmelserna om god försäkringsförmedlings sed gäller också när försäkringsförmedlaren utövar fondandelsförmedling som en sidoverksamhet till försäkringsförmedlingen. För fondandelsförmedlingen gäller dessutom sundhetskravet i 1 kap. 7 § lagen om värdepappersrörelse.

Om försäkringsförmedlaren åsidosätter sina skyldigheter enligt dessa bestämmelser, kan förmedlaren bli skadeståndsskyldig. Finansinspektionen kan också ingripa mot försäkringsförmedlaren (se 5 kap. 7 § och 8 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling).

För tiden före den 30 mars 2006 gällde enligt 13 § lagen om försäkringsmäklare att försäkringsmäklaren skulle utföra sitt uppdrag omsorgsfullt och med iakttagande av god försäkringsmäklarsed. Om försäkringsmäklaren utövade fondandelsförmedling, gällde dessutom sundhetskravet i 1 kap. 7 § lagen om värdepappersrörelse för den verksamheten. Försäkringsmäklaren skulle, i den utsträckning som omständigheterna krävde det, klarlägga uppdragsgivarens behov av försäkring och, i förekommande fall, tjänster i samband med sparande samt föreslå lämpliga lösningar.

Om försäkringsmäklaren åsidosatte sina skyldigheter enligt dessa bestämmelser, kunde försäkringsmäklaren bli skadeståndsskyldig (se 14 § lagen om försäkringsmäklare).

Värdepappersrörelse

Värdepappersrörelse får, med vissa undantag, drivas endast efter tillstånd av Finansinspektionen. Tillstånd får ges för bl.a. förmedling av kontakt mellan köpare och säljare av finansiella instrument eller i annat fall medverkan vid transaktioner avseende sådana instrument (se 1 kap. 3 § lagen om värdepappersrörelse). Om sådan förmedling utövas av en försäkringsförmedlare som är registrerad för förmedling av livförsäkringar, behövs dock inte något tillstånd för värdepappersrörelse under förutsättning att

1. verksamheten endast är en sidoverksamhet till försäkringsförmedlingen och bara avser andelar i investeringsfonder eller sådana fondföretag som avses i 1 kap. 7 och 9 §§ lagen (2004:46) om investeringsfonder,
2. kunders order vidarebefordras endast direkt till fondbolag, förvaltningsbolag samt fondföretag som avses i 1, och
3. försäkringsförmedlaren i denna verksamhet inte tar emot kunders medel eller fondandelar (se 1 kap. 3 b § lagen om värdepappersrörelse).

Försäkringsförmedlaren ska i stället ha ett sidoverksamhetstillstånd enligt 5 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling.

En försäkringsförmedlares fondandelsförmedling måste alltså utövas under de förutsättningar som har angetts ovan. Det innebär bl.a. att förmedlingen endast får avse vissa fondandelar. För att försäkringsförmedlaren ska få förmedla andra finansiella instrument, måste förmedlaren ha ett tillstånd för värdepappersrörelse.

I förarbetena till lagen om värdepappersrörelse uttalas att ”en värdepappersförmedlares verksamhet bidrar till att effektivisera handeln med finansiella instrument. Detta sker genom att verksamheten leder till höjd omsättning beroende på att förmedlaren dels underlättar möjligheterna till kombinationsaffärer, dels breddar kundkretsen för fondkommissionärerna”. Vidare sägs att ”även om förmedlaren inte tar egna positioner eller handhar likvider utgör han en länk i handeln. Förmedlarens verksamhet underlättar handeln på värdepappersmarknaden vilket leder till att likviditeten förbättras. Detta påverkar allmänhetens intresse för att handla med finansiella instrument. En förmedlares verksamhet bör därför vara tillståndspliktig.” (prop. 1990/91:142 s. 108).

Marknadsföring av finansiella instrument kräver inte tillstånd. När det gäller gränsdragningen mellan ren marknadsföring och förmedling av finansiella instrument har Finansinspektionen i en promemoria den 6 oktober 2006 anfört följande (s. 5 femte stycket).

”Som en generell tumregel anser Finansinspektionen att sådana åtgärder som innebär att man möjliggör inlösen och/eller försäljning av fondandelar i Sverige normalt sett faller inom ramen för det tillståndspliktiga området enligt lagen om investeringsfonder och lagen om värdepappersrörelse. Tillhandahållande av teckningsanmälan/order utlöser dock inte tillståndsplikt, förutsatt att de potentiella investerarna själva fyller i och skickar anmälan till utlandet. Inte heller innebär den omständighet att betalning för tecknade fondandelar sker från ett svenskt bankkonto att man bedriver tillståndspliktig verksamhet i Sverige, om överföringen sker direkt till utlandet och inte via en svensk mellanhand.”

Eftersom promemorian handlar om marknadsföring och försäljning av utländska fonder är resonemanget i första hand inriktat på detta. Men resonemanget är självfallet också tillämpligt på andra finansiella instrument (se promemorian s. 5 andra och tredje styckena). Promemorian har publicerats på Finansinspektionens webbplats www.fi.se under Tillstånd/Söka tillstånd/Fond.

Om någon driver värdepappersrörelse utan tillstånd, ska Finansinspektionen förelägga denne att upphöra med verksamheten. Ett sådant föreläggande kan förenas med vite. Det förhållandet att en försäkringsförmedlare driver annan tillståndspliktig verksamhet utan att ha tillstånd för det, kan också vägas in i bedömningen av om förmedlaren i sin verksamhet har iakttagit god försäkringsförmedlingssed och i övrigt har bedrivit den på ett sunt sätt.

Finansiell rådgivning

Lagen om finansiell rådgivning till konsumenter gäller sådan finansiell rådgivning som en näringsidkare tillhandahåller en konsument och som omfattar placering av konsumentens tillgångar i finansiella instrument eller i livförsäkringar med sparmoment. Lagen gäller dock inte när den som utför rådgivningen enbart förordar en annan placering än som nu sagts. Det innebär att lagen även

gäller vid s.k. blandad rådgivning, dvs. när rådgivaren lämnar råd om placering i finansiella produkter som omfattas av lagen och vid samma tillfälle berör andra finansiella produkter som alternativa placeringsmöjligheter (se prop. 2002/03:133 s. 47 f.).

Lagen om finansiell rådgivning till konsumenter är tillämplig på finansiell rådgivning som är av individuell karaktär. För att lagen ska vara tillämplig krävs att det finns ett uppdragsförhållande mellan rådgivaren och den enskilde konsumenten. Det krävs dock inte att näringsidkaren och konsumenten har ingått ett formellt avtal om finansiell rådgivning. I propositionen till lagen anges under vilka omständigheter ett formlost uppdragsförhållande kan uppstå.

Enligt 5 § lagen om finansiell rådgivning till konsumenter ska näringsidkaren i sin rådgivningsverksamhet iaktta god rådgivningssed och med tillbörlig omsorg ta till vara konsumentens intressen. Näringsidkaren ska anpassa rådgivningen efter konsumentens önskemål och behov samt inte rekommendera andra lösningar än sådana som kan anses lämpliga för konsumenten. Näringsidkaren ska avråda konsumenten från att vidta åtgärder som inte kan anses lämpliga med hänsyn till konsumentens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter.

Om näringsidkaren åsidosätter sina skyldigheter enligt dessa bestämmelser, kan näringsidkaren bli skadeståndsskyldig (se 6 § lagen om finansiell rådgivning till konsumenter).

Övrig utredning

Providentors kontroll och uppföljning av Acme-bolagen

Uppgifter som lämnats av Providentor

Providentor blev våren 2004 kontaktat av representanter för Acme-bolagen. Personliga sammanträffanden mellan Providentor och Acme-bolagens representanter ägde rum den 2 april och den 7 juni 2004. Representanterna uppgav att Acme Sveriges verksamhet inte krävde tillstånd av Finansinspektionen. Providentor kontaktade Finansinspektionen och fick beskedet att Acme Sveriges verksamhet inte var tillståndspliktig. Providentor kan inte erinra sig namnet på den person hos Finansinspektionen som bolaget talade med. Representanterna uppgav att Acme Sverige skulle ansöka om tillstånd för finansieringsrörelse, dvs. bli ett kreditmarknadsbolag, inom en månad efter avtalets ingående och därmed komma att omfattas av den statliga insättningsgarantin.

Avtal mellan Providentor och Acme Luxembourg ingicks den 15 oktober 2004. Beslutet att ingå avtal fattades av Providentors ledningsgrupp den 7 oktober 2004. Beslutet föregicks av flera diskussioner i Providentors ledningsgrupp. Innan avtalet ingicks gjorde Providentor också vissa kontroller av Acme Sverige. Ansvaret för kontrollerna åvilade Providentors dåvarande verkställande direktör Thomas Kling. Acme Sverige kontrollerades hos Bolagsverket. Det

framkom då att styrelseledamoten Lars-Olov Johansson hade varit inblandad i en konkurs. Acme-bolagens representanter förklarade för Providentor att konkursen hade sin grund i en hyrestvist och att Lars-Olov Johansson skulle lämna styrelsen innan Acme Sverige ansökte om tillstånd för finansieringsrörelse. Providentor hämtade också in ett registreringsbevis enligt vilket Acme Sverige hade ett aktiekapital på 7 450 000 kronor.

Providentor gjorde inte någon kontroll av Acme Sveriges ägare. Det är styrelsen som företräder ett aktiebolag och Providentor fick inte några varningssignaler när det gällde Acme Sveriges ledning.

En kontroll av Acme Sveriges ekonomiska ställning gjordes genom att ett utdrag hämtades in från Market Manager den 6 februari 2004 och sedermera också från Svea Kreditinfo den 20 oktober 2004. Med hänsyn till att Acme Sverige var nystartat gjordes bedömningen att Acme Sveriges ekonomiska ställning var godtagbar. Den enda varningssignal som fanns var uppgiften i utdraget från Svea Kreditinfo om styrelsens tidigare konkursengagemang och den hade Providentor fått en förklaring till. Providentor tog också del av en resultatprognos för Acme Sverige avseende 2004. Den pekade på en vinst på drygt 600 000 kronor.

Providentor tog också del av företagsinformation om Acme Sverige från oktober 2004. Den innehöll bl.a. en beskrivning av Acme Sveriges ledning samt factoring- och inlåningsverksamhet. Där framgick bl.a. att Acme Sverige hade tillstånd av Datainspektionen att driva inkassoverksamhet. Den person i ledningen som hade prövats av Datainspektionen inför tillståndet var bolagets verkställande direktör Ragnar Ericsson. Providentor tog kontakt med en handläggare vid Datainspektionens inkassoavdelning som gav Ragnar Ericsson goda vitsord.

Providentor lade särskilt stor vikt vid att kontrollera Acme Sveriges factoringverksamhet och hur den höga avkastningen på inlåningen kunde genereras. Bland annat kontrollerades Acme Sveriges kreditförsäkring hos Euler Hermes Kreditförsäkring Norden AB. Försäkringen täckte 90 procent av fakturabeloppet. Providentor har efter påpekande av Finansinspektionen att försäkringen inte omfattade Acme Luxembourgs verksamhet och att ersättningsbeloppet var begränsat till 4 200 000 kronor uppgett att enligt Acme-bolagens representanter var syftet med försäkringen att skydda de utestående fordringarna i Sverige, vilka var "huvudmotorn" i verksamheten. Providentor bedömde det som mindre troligt att fordringar på mer än 4 200 000 kronor per år skulle anmälas till försäkringsbolaget med hänsyn till att fakturorna hade en förfallotid på 30 dagar och till att både Acme Sverige och försäkringsbolaget hade kontrollerat varje factoringkund. Providentor kontrollerade också Acme Sveriges företagsförsäkring hos Länsförsäkringar Uppsala.

När det gäller Acme Luxembourg fick Providentor av Acme-bolagens representanter Acme Luxembourgs organisationsnummer och adress i Luxembourg. Providentor gjorde dock inte någon kontroll av Acme Luxembourg. Skälet för

det var att Acme-bolagens representanter hade uppgett att Acme Luxembourg var nystartat samt att dess ledning och verksamhet var identisk med Acme Sveriges.

Providentor följde upp Acme Sveriges resultat i dess årsredovisning för 2004. Det visade en vinst på 71 500 kronor. Acme Sveriges förklarade skillnaden i resultat mellan prognos och faktiskt utfall med höga investeringskostnader i framfört allt IT. Providentor följde också upp Acme Sverige genom on line-tjänsten Creditsafe.com. Providentor fick härigenom löpande information via e-post om förändringar av Acme Sveriges ledning och ekonomiska ställning, som t.ex. betalningsanmärkningar, restförda skulder och ändringar av aktiekapitalet. Under avtalstiden höjdes Acme Sveriges aktiekapital från 7 450 000 kronor till 20 000 000 kronor.

Finansinspektionen skickade den 3 december 2004 en förfrågan till Providentor om dess verksamhet. Förfrågan var föranledd av att en kund till Providentor hade skickat in bl.a. den tidigare nämnda företagsinformationen om Acme Sverige från oktober 2004 till Finansinspektionen. Kunden hade fått informationen vid ett möte med Johan Palm hos Providentor. I förfrågan anmodas Providentor att redogöra för den verksamhet som Providentor driver och då särskilt Johan Palm.

I svaret till Finansinspektionen den 7 januari 2005 redogjorde Providentor för sin verksamhet och sin marknadsföring av Acme Lånebevis–Certifikat. Providentor anförde i svaret att informationsmaterialet härrörde från Acme Sverige och att det numera var uppdaterat och därmed tydligare. Providentor avslutade svaret med att Acme Sverige hade tillstånd av Datainspektionen att driva inkassoverksamhet och inom kort skulle ansöka hos Finansinspektionen om att bli ett kreditmarknadsbolag.

Finansinspektionen svarade Providentor den 17 januari 2005 att Finansinspektionen utifrån den lämnade redogörelsen inte fann skäl att vidta några åtgärder. Providentor tolkade svaret från Finansinspektionen så att det var helt i sin ordning för Providentor att marknadsföra Acme Lånebevis–Certifikat. Providentor tolkade också Finansinspektionens svar så att det omfattade Acme Sverige och dess verksamhet. Enligt Providentor borde dess svar ha föranlett Finansinspektionen att redan i januari 2005 kontrollera om Acme Sverige behövde något tillstånd för sin verksamhet.

Providentor har uppgett att bolagets dåvarande verkställande direktör Björn Ljunggren under sensvåren 2006 och i början av augusti 2006 hade ett antal kontakter med Acme-bolagen vid vilka han försökte få följande information.

- Kopior på handlingar i Finansinspektionens ärende avseende Acme Sveriges ansökan om tillstånd för finansieringsrörelse
- Årsredovisning för 2006 för Acme-bolagen

- Kopia på försäkringsbrevet avseende Acme Sveriges företagsförsäkring hos Länsförsäkringar Uppsala med det höjda försäkringsbeloppet avseende förmögenhetsbrott
- Kopia på aktuellt försäkringsbrev avseende Acme Sveriges kreditförsäkring hos Euler Hermes Kreditförsäkring Norden AB
- Kopia på en påstådd pantsättning av aktierna i Acme Luxembourg till Acme Sverige
- Kopia på påstådda reverser mellan Acme Luxembourg och Acme Sverige i samband med överföring mellan bolagen av likvida medel i factoringverksamheten
- Lägesrapport avseende en påstådd fusion mellan Acme Sverige och ett annat bolag

Med anledning av att Björn Ljunggren inte fick tillfredsställande svar beordrade han ett marknadsföringsstopp av inlåning i Acme-bolagen den 11 augusti 2006. En telefonkonferens mellan Björn Ljunggren, Christopher Sörstadius och Acme Sveriges verkställande direktör Mikael Abrahamsson ägde rum den 16 augusti 2006. Eftersom de svar som Providentor fick inte var tillfredsställande meddelade Björn Ljunggren att om inte samtliga förfallna lån som förmedlats av Providentor var reglerade den 21 augusti 2006 skulle Providentor kontakta Finansinspektionen, skriva till Acme-bolagens kunder och gå ut med ett pressmeddelande. Eftersom de förfallna lånen inte reglerades den 21 augusti 2006 vidtog Providentor dessa åtgärder.

Finansinspektionens iakttagelser

Under utredningen har Providentor hävdade att bolaget kontrollerat Acme Sveriges styrelse. Av Bolagsverkets register framgår att Acme Sveriges styrelse under sommaren och hösten 2004 bestod av Ragnar Ericsson, Lars-Olov Johansson, Magnus Asp samt Thina Guteskiöld. Lars-Olov Johansson hade vid den tidpunkten ingått i ledningen för sex bolag som var försatta i konkurs. Fyra av konkurserna hade pågått under det senaste året. I samtliga fall utom två hade Lars-Olov Johansson lämnat ledningen vid tidpunkten för konkursutbrottet, varav i två fall ca två månader före konkursutbrottet. Thina Guteskiöld hade vid den tidpunkten ingått i ledningen för elva bolag som var försatta i konkurs. I samtliga fall hade hon lämnat ledningen vid tidpunkten för konkursutbrottet, varav i fem fall 1–3 månader före konkursutbrottet.

Det är ostridigt att Providentor inte har gjort någon kontroll av det bolag som avtalet ingicks med, Acme Capital S.A. Vid Finansinspektionens kontroll av bolaget i Luxembourg har det framkommit att bolaget vid tidpunkten för avtalets ingående hade en annan firma registrerad, Cabanco Capital S.A., och att bolagets ledning bestod av bl.a. Lars Gustafsson och Magnus Asp. Enligt Bolagsverkets register hade Lars Gustafsson vid den tidpunkten ingått i ledningen för ett bolag som var försatt i konkurs. Lars Gustafsson fanns kvar i ledningen vid tidpunkten för konkursutbrottet.

Det är också ostridigt att Providentor inte heller gjort någon kontroll av vare sig Acme Sveriges eller Acme Luxembourgs ägare. Enligt den information som Providentor hade tillgång till (se internt e-postmeddelande den 20 oktober 2004) var Magnus Asp, Henric Guteskiöld och Lars Gustafsson med familjer huvudägare i bolagen. Om Providentor hade kontrollerat dessa personer hos Bolagsverket, hade bolaget sett att Lars Gustafsson ingått i ledningen för ett bolag som var försatt i konkurs samt att Henric Guteskiöld och hans hustru Thina Guteskiöld ingått i ledningen för sex respektive elva bolag som var försatta i konkurs. Henric Guteskiöld hade i samtliga fall lämnat ledningen vid tidpunkten för konkursutbrottet, varav i fyra fall 1–3 månader före konkursutbrottet.

Enligt uppgifter från folkbokföringen har Henric Guteskiöld och Thina Guteskiöld bytt efternamn till Johansson från och med den 26 november 2006.

Providentor har under utredningen uppgett att inlåningen till Acme Sverige skulle finansiera dess factoringverksamhet och att factoringverksamheten var försäkrad mot kundförluster till 90 procent av fakturabeloppet hos Euler Hermes Kreditförsäkring Norden AB. Av försäkringsbrevet som getts in av Providentor framgår att försäkringen var begränsad till ett årligt ersättningsbelopp på 4 200 000 kronor. Detta belopp ska jämföras med den av Providentor förmedlade inlåningen i Acme Sverige på ca 40 miljoner kronor (se nedan). Försäkringen omfattade dessutom enbart den factoringverksamhet som bedrevs av Acme Sverige. Det är ostridigt att Providentor inte kontrollerat om Acme Luxembourg hade någon motsvarande kreditförsäkring. Av den totala inlåning på ca 160 miljoner kronor som Providentor har förmedlat till Acme-bolagen har ca 75 procent eller 120 miljoner kronor gått till Acme Luxembourg (se nedan).

Av den information om Acme Sverige som Providentor hämtat in från Svea Kreditinfo framgår att Acme Sverige bedömdes ha en mycket låg kreditvärdighet och att den rekommenderade kreditgränsen var noll kronor. Informationen från Svea Kreditinfo är dessutom inhämtad först den 20 oktober 2004, dvs. efter det att avtalet mellan Providentor och Acme Luxembourg ingicks.

Providentors roll och rådgivning i samband med inlåning i Acme-bolagen

Uppgifter som lämnats av Providentor

I det avtal mellan Providentor och Acme Luxembourg som Providentor har gett in till Finansinspektionen benämns Providentor som "Återförsäljaren". Av avtalet framgår vidare att Providentor ska anvisa kunder till Acme Luxembourgs inlåningsverksamhet. Om de kunder som Providentor anvisar lämnar lån till Acme Luxembourg får Providentor provision med fem procent på hela det anvisade kapitalet (s.k. up front-ersättning). Om lånets löptid överstiger ett år får Providentor ytterligare provision med två procent per år på hela den inestående upplåningen som Providentor har anvisat (s.k. stockersättning).

Providentor har anvisat ca 600 kunder till Acme-bolagen. Det anvisade kapitalet uppgår till sammanlagt ca 160 miljoner kronor. När det gäller fördelningen av kapitalet mellan Acme Sverige och Acme Luxembourg har Christopher Sörstadius vid ett möte med Finansinspektionen i ett annat ärende den 21 augusti 2006 uppgett att ca 25 % av inlåningen har gått till Acme Sverige och ca 75 % av inlåningen har gått till Acme Luxembourg. Providentor har erhållit provision från Acme-bolagen med sammanlagt ca 7,5 miljoner kronor och har en fordran avseende provision på ca 700 000 kronor.

Providentor har fått in 75 klagomål med en sammanlagd fordran på ca 17 miljoner kronor. Providentor har yttrat sig över de nio anmälningar mot Providentor avseende inlåning i Acme-bolagen som kommit in till Allmänna reklamationsnämnden. Av ett av yttrandena framgår att en person hos Providentor kommit överens med anmälarna om att de skulle återkalla sin anmälan.

Providentor har beskrivit sin roll i samband med inlåningen i Acme-bolagen som marknadsföring. Marknadsföringen ägde rum vid ca 40 träffar i framför allt Göteborg, Helsingborg och Stockholm. Inbjudan till dessa träffar skedde genom att Providentor ringde upp och bjöd in potentiella kunder till träffarna utifrån förmögenhetslistor. Marknadsföringsträffarna ägde rum på i stort sett samma sätt som andra marknadsföringsträffar som Providentor arrangerat (se beskrivning ovan under rubriken "Providentor och dess verksamhet"). Det material som delades ut till kunderna var samma material som användes vid utbildningen av Providentors personal. Det bestod av dels företagsinformation om Acme Sverige från oktober 2004, dels en beskrivning av hur fakturaköp fungerar i praktiken. Vid marknadsföringen användes också en blankett som kunderna fick skriva under och på vilken kunden bekräftar att han eller hon har tagit emot information om produkten och om Acme-bolagen och att kunden själv fattat beslut om placeringen utan föregående rådgivning.

Providentor har vid Finansinspektionens platsbesök den 30 augusti 2006 och i en skrivelse till Finansinspektionen den 2 oktober 2006 bekräftat att avtalet mellan Providentor och Acme Sverige innebar att Providentor inte bara skulle marknadsföra inlåning i Acme-bolagen utan också sköta all administration kring inlåningen i förhållande till kunder utom penningtransaktioner. Providentor har uppgett att man hjälpte kunder att fylla i anmälningsblanketter och vidarebefordrade dem till Acme-bolagen. Providentor har också uppgett att man hjälpte kunder vilkas lån hade förfallit till betalning att begära återbetalning av Acme-bolagen. Providentor har i sitt yttrande till Finansinspektionen den 31 januari 2007 förnekat dessa uppgifter utom uppgiften att man hjälpte kunder vilkas lån hade förfallit till betalning att begära återbetalning av Acme-bolagen. Providentor har i yttrandet också förnekat att man gett instruktioner till sin personal om att förmedla inlåning i Acme-bolagen.

Providentor har förnekat att bolaget gett instruktioner till sin personal om att rekommendera kunder att placera sina medel som inlåning i Acme Sverige och Acme Luxembourg. Bolaget har hänvisat till nyssnämnda blankett på vilken kunden bekräftar att han eller hon har tagit emot information om produkten och

om Acme-bolagen och att kunden själv fattat beslut om placeringen utan föregående rådgivning.

Providentor har också förnekat att bolaget gett instruktioner till sin personal om att inlåning i Acme Sverige och Acme Luxembourg är en placering utan eller med låg risk. Bolaget har i denna del hänvisat till att det av den information om produkten och om Acme Sverige som kunderna har fått anges att det inte finns någon statlig insättningsgaranti och att den aktuella inlåningen innebär en högre risk än inlåning i bank.

Providentor har vidare förnekat att bolaget gett instruktioner till sin personal om att rekommendera kunder att omplacera annat sparande, exempelvis i försäkringar, för att i stället placera i Acme Sverige eller Acme Luxembourg. Providentor har slutligen förnekat att bolaget gett instruktioner till sin personal att uppmana kunder att, helt eller delvis, finansiera placering i Acme Sverige eller Acme Luxembourg genom att ta upp lån i bank eller annat kreditinstitut. Providentor har angett att bolaget har ett avtal med SBAB från den 20 februari 2003 om att marknadsföra SBAB:s bolån. Enligt Providentor har man endast marknadsfört och inte förmedlat bolån. Enligt Providentors noteringar har man under tiden den 13 januari 2003–31 augusti 2006 marknadsfört 518 bolån till ett sammanlagt belopp på ca 300 miljoner kronor. Providentor har förnekat att bolaget har något formaliserat samarbete med SEB avseende bolån eller andra krediter.

Finansinspektionens iakttagelser

Finansinspektionen har fått in ca 50 klagomål från kunder som har placerat medel i Acme-bolagen och Konsumentombudsmannen har fått in ca 330 sådana klagomål. Gemensamt för klagomålen är att kunderna uppger att de på inrådan av Providentor har lånat pengar till Acme-bolagen.

I de flesta av fallen har kunderna beskrivit hur Providentor lämnat en omfattande placeringsrådgivning. Rådgivningen har ofta åskådliggjorts i form av en pyramid, där botten av pyramiden betecknar placeringar till högre belopp med låg risk och toppen av pyramiden betecknar placeringar till lägre belopp med hög risk. I botten av pyramiden finns placeringar i Acme Sverige och Acme Luxembourg, i mitten av pyramiden finns ofta placeringar i fonder och i toppen av pyramiden finns placeringar i mer riskfyllda produkter. Providentor har i sin rådgivning till kunden framställt en placering i Acme-bolagen som en placering med låg risk. Den information som Providentor har lämnat till kunden i samband med placeringsrådgivningen har därför inte överensstämmt med den skriftliga information som kunden har fått om Acme-bolagen och deras produkter. Att Providentor har framställt en placering i Acme-bolagen som en placering med låg risk framgår också av de svar via e-post som Providentor har lämnat till kunder som oroat sig för att placeringen varit alltför riskfylld. Providentor har i svaren till kunderna försäkrat att placeringen är mycket säker och har ibland hänvisat till att man själv eller ens anhöriga har placerat i Acme-

bolagen. Detta visar att Providentor har rekommenderat kunder med uttalat låg riskbenägenhet att placera i Acme-bolagen.

Inlåning i Acme-bolagen har varit en del av en helhetslösning för kunden där inlåningen utgjort grunden och placeringen med lägst risk. I vissa fall har helhetslösningen bestått i att kunden har ändrat sitt befintliga sparande i försäkring eller fonder för att i stället, helt eller delvis, placera om pengarna i Acme-bolagen. Ibland har helhetslösningen bestått i att kunden, helt eller delvis, finansierat placeringen i Acme-bolagen genom att ta upp nya krediter i bank eller något annat kreditinstitut.

Av avtalet mellan Providentor och SBAB, som Providentor har gett in till Finansinspektionen, framgår att avtalet avser förmedling och inte endast marknadsföring av krediter. Providentor ska enligt avtalet marknadsföra bolån i SBAB till sina kunder och därefter till SBAB förmedla låneansökningar avseende bottenlån i villor och bostadsrätter. För förmedlade och utbetalda krediter får Providentor en provision med 0,35 procent av det utbetalda kreditbeloppet.

Av de uppgifter som Finansinspektionen begärt in från SBAB angående bolåneförmedlingen framgår att Providentor har förmedlat ca 1 000 krediter till ett sammanlagt belopp på ca 322 miljoner kronor till SBAB.

Av de uppgifter som Finansinspektionen har begärt in från SEB avseende ett eventuellt avtal mellan Providentor och SEB om marknadsföring av bolån i SEB framgår det att något avtal om kreditförmedling mellan SEB och Providentor inte har funnits. Däremot har det framkommit att det har funnits en muntlig överenskommelse mellan SEB:s kontor på Kungsportsavenyn i Göteborg och Providentor. Överenskommelsen har inneburit att Providentor som ett led i sin service mot sina kunder kunde hänvisa dem till SEB:s kontor om det uppstod ett kreditbehov. Samarbetet inleddes för drygt tre år sedan och avslutades våren 2006. Finansinspektionen har inte fått någon uppgift om hur många krediter och med vilka belopp som beviljats till följd av samarbetet. Någon provision har aldrig betalats ut till Providentor. Det framgår dock av de klagomål som har kommit in till Finansinspektionen att placeringar i Acme-bolagen har finansierats genom krediter upptagna hos SEB.

Avslutningsvis ska anmärkas att Finansinspektionen har fått information om att Providentors personal under hösten 2006 har sökt upp personer som har anmält Providentor till Allmänna reklamationsnämnden och försökt att förmå dem att ta tillbaka sina anmälningar. Providentor har i samband med detta tillhandahållit kunderna en färdigställd skrivelse i vilken anmälaren förklarar att han eller hon vill ta tillbaka sin anmälan.

Providentors förmedling av finansiella instrument

Bland de klagomål som har kommit in till Finansinspektionen finns det ett stort antal fall där Providentor till sina kunder som en mer riskfylld placering rekommenderat olika slags strukturerade produkter. Providentor har endast haft

rätt att marknadsföra dessa produkter. Om Providentor har medverkat vid köp eller försäljning av dessa produkter genom att skicka in teckningsanmälan eller annan ordersedel, är detta en verksamhet som har krävt tillstånd enligt lagen om värdepappersrörelse.

Vid Finansinspektionens platsbesök hos Providentor den 30 augusti 2006 upp-gav bolaget att dess kunder ibland gick via Providentor med teckningsanmälningar som bolaget därefter vidarebefordrade till produktbolaget. Med anledning av detta begärde Finansinspektionen i en skrivelse den 13 september 2006 kompletterande uppgifter av Providentor om detta förfarande. Providentor svarade inte på de ställda frågorna i sin skrivelse till Finansinspektionen den 2 oktober 2006 men har i sitt yttrande till Finansinspektionen den 31 januari 2007 uppgett att det inte finns något stöd för att Providentor gett instruktioner till sin personal om att förmedla finansiella instrument.

Finansinspektionen har i tre fall fått dokumentation som bevisar att Providentors personal förmedlat teckningsanmälningar och andra ordersedlar avseende andra finansiella instrument än sådana fondandelar som Providentor har rätt att förmedla enligt sitt sidoverksamhetstillstånd.

En kund, som har haft kontakt med två olika försäkringsförmedlare hos Providentor, har uppgett att Providentors personal förmedlat ordersedlar i samband med köp och försäljning av Erik Pensers Fondkommission AB:s strukturerade produkter.

En annan kund har uppgett att en försäkringsförmedlare hos Providentor besökt honom och hans hustru i bostaden med färdigifyllda teckningsanmälningar som endast behövde undertecknas av kunden. Teckningsanmälningarna avsåg strukturerade produkter från E*TRADE Sverige AB och Hagströmer & Qviberg Fondkommission AB. Efter kundens påskrift skickades teckningsanmälningarna till produktbolagen av Providentors personal.

En tredje kund har uppgett att en försäkringsförmedlare hos Providentor skött all hantering i samband med att kunden vid flera tillfällen köpt strukturerade produkter från E*TRADE Sverige AB och Garantum Fondkommission AB.

Det finns därutöver ytterligare fall där kunder som har placerat i strukturerade produkter har uppgett att Providentor skött all administration kring köpet och försäljningen av produkterna.

Finansinspektionens bedömning

Inledande synpunkter

Providentor har under utredningen lämnat delvis motstridiga uppgifter och i vissa fall också lämnat uppgifter som inte stämmer överens med skriftliga handlingar. Som exempel på motstridiga uppgifter kan nämnas uppgifterna om huruvida Providentor har förmedlat eller endast marknadsfört inlåning i Acme-

bolagen. Som exempel på uppgifter som inte stämmer överens med skriftliga handlingar kan nämnas uppgiften att Providentor endast har marknadsfört bolån i SBAB trots att det i avtalet mellan Providentor och SBAB uttryckligen anges att det också är fråga om förmedling av bolån.

Det finns mot den angivna bakgrunden anledning att bedöma de uppgifter som har lämnats av Providentor i andra delar med en viss försiktighet.

Rättsliga utgångspunkter

Finansinspektionens möjligheter att ingripa

En av förutsättningarna för att en juridisk person ska få tillstånd att utöva försäkringsförmedling är att den juridiska personen inte är i konkurs (se 2 kap. 6 § första stycket 1 lagen om försäkringsförmedling). Finansinspektionen ska återkalla tillståndet om försäkringsförmedlaren inte längre uppfyller förutsättningarna för tillstånd (se 8 kap. 2 § första stycket 4 samma lag).

Även om det finns grund för att återkalla Providentors tillstånd med anledning av att bolaget är i konkurs, har Finansinspektionen valt att pröva om det finns skäl att återkalla Providentors tillstånd även med hänvisning till att bolaget har åsidosatt skyldigheten att iaktta god sed.

Providentor blev registrerat som försäkringsförmedlare den 30 mars 2006. Enligt punkterna 3 och 6 i övergångsbestämmelserna till lagen om försäkringsförmedling ska bestämmelserna i lagen om försäkringsmäklare tillämpas på överträdelser som har ägt rum före den 30 mars 2006 och bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling på överträdelser som har ägt rum den 30 mars 2006 och därefter.

Enligt 15 § lagen om försäkringsmäklare kunde Finansinspektionen återkalla en försäkringsmäklares registrering om försäkringsmäklaren

1. inte uppfyllde kraven för registrering,
2. inte lämnade begärda upplysningar till Finansinspektionen, eller
3. inte betalade föreskrivna avgifter för Finansinspektionens verksamhet.

När det gällde kraven för registrering fanns det i fråga om fysiska personer ett allmänt lämplighetskrav. Något motsvarande krav fanns inte för juridiska personer. Finansinspektionen kunde alltså ingripa mot en fysisk försäkringsmäklare som brutit mot skyldigheten i 13 § att iaktta god försäkringsmäklarsed om denne därigenom hade visat sig olämplig som försäkringsmäklare. I fråga om juridiska personer kunde Finansinspektionen återkalla registreringen endast om Finansinspektionen först hade återkallat registreringen för samtliga fysiska personer som förmedlade försäkringar för den juridiska personen med hänvisning till att de var olämpliga som försäkringsmäklare (se 4 § 3).

Eftersom det enligt lagen om försäkringsmäklare inte var möjligt att direkt ingripa mot ett försäkringsmäklarbolag som hade brutit mot skyldigheten att

iakttä god försäkringsmäklarsed, saknar Finansinspektionen med hänsyn till övergångsbestämmelserna möjlighet att ingripa mot Providentor för överträdelser som har ägt rum före den 30 mars 2006.

När det sedan gäller Finansinspektionens möjlighet att ingripa mot Providentor för brott mot skyldigheten att iakttä god rådgivningssed enligt lagen om finansiell rådgivning till konsument, föreskrivs i 8 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling att Finansinspektionen ska ingripa om en försäkringsförmedlare har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Lagen om försäkringsförmedling ger således Finansinspektionen inte någon möjlighet att ingripa vid överträdelser mot andra författningar som reglerar försäkringsförmedlars verksamhet.

Sammanfattningsvis innebär det anförda att Finansinspektionen har möjlighet att ingripa mot Providentor endast för överträdelser mot lagen om försäkringsförmedling som har ägt rum den 30 mars 2006 och senare.

Detta innebär emellertid inte att Providentors agerande i samband med ingåendet av avtalet med Acme Luxembourg och därefter saknar betydelse för Finansinspektionens bedömning. Enligt Finansinspektionens uppfattning är det inte möjligt att se det som inträffat från och med den 30 mars 2006 isolerat från tidigare händelser. Providentors agerande i samband med ingåendet av avtalet med Acme Luxembourg och därefter måste därför ligga till grund för bedömningen av om Providentor från och med den 30 mars 2006 har brutit mot skyldigheten att iakttä god försäkringsförmedlingssed.

Innebörden av begreppet god försäkringsförmedlingssed

Begreppet god försäkringsförmedlingssed har utformats efter förebild från begreppet god rådgivningssed i lagen om finansiell rådgivning till konsument. I begreppet god försäkringsförmedlingssed ligger en omsorgsplikt, en skyldighet att anpassa rådgivningen till kunden och en direkt avrådningsplikt i konsumentförhållanden.

Omsorgsplikten innefattar en skyldighet att sätta kundens intresse före andra, kanske motstridiga, intressen. Försäkringsförmedlaren ska uppträda aktivt lojalt mot kunden. I omsorgsplikten ligger också ett krav på att försäkringsförmedlaren ställer all sin kunskap till kundens förfogande. Förmedlaren får inte lämna råd mot bättre vetande. Detta ska inte tolkas så att förmedlaren kan hålla sig okunnig för att undvika att lämna råd mot bättre vetande. Vidare ligger i omsorgsplikten ett krav på att den information om en produkt och ett produktbolag som försäkringsförmedlaren tillhandahåller kunden är tillräcklig och ger en rättvisande bild av produkten och produktbolaget.

Har Providentor åsidosatt god försäkringsförmedlingssed?

Vilken roll har Providentor haft i samband med inlåning i Acme-bolagen?

Providentor har inte förnekat att dess personal kan ha

- förmedlat inlåning i Acme-bolagen,
- rekommenderat kunder att placera sina medel som inlåning i Acme-bolagen,
- framställt placering i Acme-bolagen som en placering utan eller med låg risk,
- rekommenderat kunder att omplacera annat sparande till placering i Acme-bolagen, eller
- uppmanat kunder att finansiera placering i Acme-bolagen genom att ta upp lån i bank eller annat kreditinstitut.

Providentor har däremot förnekat att man gett instruktioner till sin personal om att göra det. Providentor har däremot inte uttalat sig om huruvida man gett tydliga instruktioner till sin personal om att inte göra det.

Enligt Finansinspektionens uppfattning kan enstaka överträdelser av personalen inte läggas Providentor till last. Av de klagomål som har kommit in till Finansinspektionen framgår emellertid att de ovan beskrivna förfarandena inte har skett vid några enstaka tillfällen utan vid upprepade tillfällen. Man kan rentav beskriva det så att dessa förfaranden har utgjort ett återkommande inslag i kontakterna med kunderna.

Providentor kan därför inte undgå ansvar för personalens agerande. Även om Providentor skulle ha gett instruktioner till sin personal i dessa avseenden, har man uppenbarligen inte kontrollerat efterlevnaden av dem.

Finansinspektionen anser att Providentor har tagit en mycket aktivare roll när det gäller inlåning i Acme Sverige och Acme Luxembourg än vad som kan betecknas som en ren marknadsföring av produkterna och att detta också har varit avsikten med och innebörden av avtalet. Det framgår av utredningen att Providentor har hjälpt kunder att fylla i anmälningssblanketter och vidarebefordrat dem till Acme Sverige och Acme Luxembourg. Det framgår också att Providentor har hjälpt kunder vars lån förfallit till betalning att begära återbetalning av Acme-bolagen. Providentor har härigenom bedrivit förmedling av inlåning till Acme Sverige och Acme Luxembourg. Det är dock i sig inte någon tillståndspliktig verksamhet.

Av det som framkommit från Providentors kunder under utredningen anser Finansinspektionen att Providentor har lämnat rådgivning till kunder om inlåning i Acme-bolagen. Inlåning i Acme-bolagen har ofta varit en del av en helhetslösning för kunden där inlåningen utgjort grunden och placeringen med lägst risk. I vissa fall har helhetslösningen bestått i att kunden har ändrat sitt befintliga sparande i försäkring eller fonder för att i stället, helt eller delvis, placera

om pengarna i Acme-bolagen. Ibland har helhetslösningen bestått i att kunden, helt eller delvis, finansierat placeringen i Acme-bolagen genom att ta upp nya krediter i bank eller något annat kreditinstitut.

Utredningen visar således att Providentor har rekommenderat kunder att placera i Acme-bolagen. Sådana rekommendationer har också lämnats till kunder med uttalat låg riskbenägenhet. Utredningen visar också att Providentor i sina kundkontakter har framställt en placering i Acme-bolagen som en placering med mycket låg risk. Finansinspektionen anser att det saknar betydelse om kunden har fått del av den skriftliga information om Acme-bolagen och deras produkter som Providentor haft eftersom Providentor samtidigt muntligen och även senare i e-postmeddelanden till kunderna har lämnat helt andra besked om riskerna med inlåningen.

Genom sin aktiva roll i samband med inlåning i Acme-bolagen har Providentor ökat förutsättningarna för Acme-bolagen att uppnå större inlåningsvolym. Av uppgifterna från Konsumentverket, som inte har ifrågasatts av Providentor, framgår att den helt övervägande delen av inlåningen i Acme-bolagen har förmedlats av Providentor. Genom den aktiva roll som Providentor har haft i samband med inlåning i Acme-bolagen har Providentors agerande således haft en avgörande betydelse för att inlåningen i Acme-bolagen fick en sådan omfattning.

Vilken kontroll har Providentor gjort av Acme-bolagen före avtalsslutet?

Vid tidpunkten för avtalets ingående var inlåningsverksamheten i Acme-bolagen nystartad. Det fanns således inte några historiska uppgifter som Providentor kunde falla tillbaka på. Acme-bolagens inlåningsverksamhet stod inte heller under Finansinspektionens eller någon motsvarande myndighets tillsyn. Providentor kunde därför inte förlita sig på att någon annan gjort erforderliga kontroller av Acme-bolagens ägare och ledning eller av de ekonomiska förutsättningarna för verksamhetens fortbestånd. Inlåning i Acme-bolagen omfattades inte heller av den statliga insättningsgarantin. Acme-bolagens långivare hade således inte det skydd som annars följer med en insättning.

Providentor har uppgett att man tolkade Finansinspektionens svar den 17 januari 2005 i ett klagomålsärende som ett godkännande av Acme Sveriges verksamhet. Av Finansinspektionens svar till Providentor framgår uttryckligen att det endast avser Providentors verksamhet. Providentor har därför inte haft någon anledning att tolka svaret som ett godkännande av Acme Sveriges verksamhet.

Såvitt framgår av utredningen kände Providentor inte till Acme-bolagen sedan tidigare och Providentor hade före avtalsslutet inte träffat någon i ledningen för Acme-bolagen utan endast representanter för dem. En första och enligt Finansinspektionens uppfattning helt självklar åtgärd innan man ingår avtal med ett okänt bolag är att kontrollera att bolaget över huvud taget existerar och vem eller vilka som har rätt att företräda bolaget. Providentor har uppgett att man före

avtalslutet hade fått Acme Luxembourgs organisationsnummer och adress i Luxembourg av Acme-bolagens representanter. Trots det hämtade Providentor inte in något registreringsbevis för Acme Luxembourg eller kontrollerade uppgifterna via Internet där de utan svårighet kan erhållas.

När det gäller nystartade verksamheter ger en kontroll av den ekonomiska ställningen vid verksamhetens början en mycket begränsad vägledning för bedömningen av de ekonomiska förutsättningarna för verksamhetens fortbestånd. Det är i en sådan situation i stället viktigt att kontrollera de personer som står bakom bolaget, dvs. ägare och ledning.

Det är ostridigt att Providentor över huvud taget inte har gjort någon kontroll av ägare och ledning i Acme Luxembourg, som är det bolag som Providentor ingick avtalet med och som den övervägande delen av inlåningen har skett till.

Det är också ostridigt att Providentor inte har gjort någon kontroll av Acme Sveriges ägare trots att man kände till vilka personer som ägde bolaget. När det gäller Acme Sveriges ledning anser Finansinspektionen att det kan hållas för visst att Providentor före avtalslutet inte gjorde någon annan kontroll än att hämta in ett registreringsbevis från Bolagsverket. Finansinspektionen anser att det också kan hållas för visst att Providentor fick uppgiften om att styrelseledamoten Lars-Olov Johansson hade varit inblandad i en konkurs först när utdraget från Svea Kreditinfo hämtades in den 20 oktober 2004, dvs. efter avtalslutet.

Sammanfattningsvis anser Finansinspektionen att utredningen visar att Providentor före avtalslutet inte gjorde några kontroller av vare sig Acme Sveriges eller Acme Luxembourgs ägare och ledning, trots att man kände till vilka personer som ägde Acme-bolagen och ingick i ledningen för dem. Providentor har därför inte uppmärksammat att det i Acme-bolagens ledning och ägarkrets ingick personer som hade en lång rad av konkurser bakom sig, trots att detta är uppgifter som utan svårighet kan erhållas från Bolagsverket.

Har Providentor haft något ansvar för den information om Acme-bolagen och deras inlåningsprodukt som man tillhandahållit sina kunder?

I omsorgsplikten ligger som tidigare har nämnts ett krav på att den information om en produkt och ett produktbolag som en försäkringsförmedlare tillhandahåller sina kunder är tillräcklig och ger en rättvisande bild av produkten och produktbolaget.

Med hänsyn till att Providentor förmedlade och inte endast marknadsförde inlåning i Acme-bolagen och till att Providentor hade en dålig inblick i Acme-bolagen och deras verksamhet, borde Providentor ha förvissat sig om att den information som man tillhandahöll sina kunder gav en rättvisande bild av Acme-bolagen och deras inlåningsprodukt.

Det informationsmaterial som Providentor har tillhandahållit sina kunder finns i två versioner, en från oktober 2004 och en från december 2004. Innehållet i de båda versionerna är i stort sett detsamma.

Providentor har uppgett att man lade stor vikt vid att kontrollera Acme Sveriges factoringverksamhet och hur den höga avkastningen på inlåningen kunde genereras. Bland annat kontrollerades Acme Sveriges kreditförsäkring hos Euler Hermes Kreditförsäkring Norden AB.

I det aktuella informationsmaterialet finns uppgifter om denna kreditförsäkring. Där anges att försäkringen täcker 90 procent av fakturabeloppet. Det är i och för sig en riktig uppgift. Men det som är viktigare men som inte framgår av informationen är att försäkringen endast omfattar Acme Sveriges verksamhet och att ersättningsbeloppet är begränsat till 4 200 000 kronor per år. Dessa uppgifter framgår av försäkringsbrevet som Providentor haft tillgång till.

Med hänsyn till att den inlåning i Acme-bolagen som förmedlats av Providentor sammanlagt kom att uppgå till ca 160 miljoner kronor och till att ca 120 miljoner kronor av denna gick till Acme Luxembourg, anser Finansinspektionen att informationen inte har gett en rättvisande bild av vilket skydd som inlåningen hade.

Som har framgått av redogörelsen för Acme Sveriges verksamhet bedrev Acme Sverige tillståndspliktig finansieringsrörelse från hösten 2004. Ansökan om sådant tillstånd kom in till Finansinspektionen först den 23 september 2005, dvs. ca ett år senare.

I det aktuella informationsmaterialet finns uppgifter om Acme Sveriges ansökan om tillstånd att driva finansieringsrörelse, dvs. bli ett kreditmarknadsbolag. I den första versionen av materialet från oktober 2004 anges att Acme Sverige under november 2004 kommer att lämna in en ansökan till Finansinspektionen. I den andra versionen av materialet från december 2004 anges att Acme Sverige kommer att lämna in en ansökan till Finansinspektionen med målet att bli ett kreditmarknadsbolag 2005.

Av de kundklagomål som har kommit in till Finansinspektionen framgår också att Providentor innan Acme Sverige ens hade ansökt om tillstånd hos Finansinspektionen lämnat information till sina kunder om att Acme Sverige hade ansökt om och snart skulle få tillstånd av Finansinspektionen.

Providentor har inte följt upp om Acme Sverige ansökt om tillstånd för finansieringsrörelse, trots att detta är en uppgift som Providentor utan svårighet kunnat erhålla av Finansinspektionen. I stället har Providentor både skriftligen och muntligen lämnat missvisande och rentav felaktig information till sina kunder om Acme Sveriges tillståndsansökan.

Den aktuella informationen har varit ägnad att ge kunderna intryck av att Acme-bolagen var ekonomiskt stabila bolag och att placeringar i Acme-

bolagen var trygga placeringsalternativ. Med hänsyn till sin aktiva roll i samband med inlåning i Acme-bolagen har Providentor haft ett ansvar för att den information som tillhandahölls dess kunder gav en rättvisande bild av Acme-bolagen och deras inlåningsprodukt.

Har Providentor fått några indikationer på att det fanns problem i Acme-bolagen?

Providentor har uppgett att bolagets dåvarande verkställande direktör Björn Ljunggren under sensvåren 2006 hade ett antal kontakter med Acme-bolagen vid vilka han försökte få information av olika slag. Av Providentors uppgifter framgår inte vad som föranledde Björn Ljunggren att vidta dessa åtgärder. Den slutsats som Finansinspektionen drar är att Providentor vid den tidpunkten hade fått tydliga indikationer på att det fanns problem i Acme-bolagen.

Christopher Sörstadius har vid ett möte med Finansinspektionen i ett annat ärende den 21 augusti 2006 uppgett att Providentor någon gång under maj–juni 2006 fick kännedom om att Acme-bolagen inte betalade ränta till kunderna på förfallen inlåning. Providentor har i skrivelsen den 31 januari 2007 förnekat att Christopher Sörstadius lämnat dessa uppgifter. I stället skulle han ha sagt att Acme-bolagens administration inte fungerade väl och att räntan vid något tillfälle varit någon eller några dagar försenad. De uppgifter som lämnats av Christopher Sörstadius vid det aktuella mötet har dokumenterats i minnesanteckningar som Finansinspektionen upprättat i anslutning till mötet. Med hänsyn till detta och till Björn Ljunggrens kontakter med Acme Sverige under sensvåren 2006 anser Finansinspektionen att det kan hållas för visst att Providentor vid denna tidpunkt fått tydliga indikationer på att det fanns problem i Acme-bolagen.

Vidare har en person med lång erfarenhet från inkassobranchen uppgett för Finansinspektionen att han i slutet av juni 2006 påtalade för Christopher Sörstadius att Acme Sverige inte var ett seriöst och ekonomiskt stabilt bolag. Christopher Sörstadius har hävdats att han fick denna information från personen i fråga den 11 september 2006. Personen har dock vidhållit sina uppgifter.

Enligt Finansinspektionens mening borde dessa tydliga indikationer ha föranlett Providentor att upphöra med att förmedla inlåning i Acme-bolagen till dess att bolagens ekonomiska ställning hade kontrollerats och de frågetecken som fanns hade rätats ut. I stället har Providentor fortsatt att marknadsföra Acme-bolagen som ekonomiskt stabila bolag och placeringar i Acme-bolagen som trygga placeringsalternativ. Providentor har också fortsatt att förmedla inlåning i Acme-bolagen. Av Finansinspektionens utredning framgår att i vart fall tre personer har gjort insättningar i Acme-bolagen de sista dagarna i juni 2006. Två av dessa insättningar har avsett belopp på cirka 500 000 kronor vardera.

Som tidigare har framgått har Providentor under avtalstiden tjänat ca 8,2 miljoner kronor på förmedling av inlåning i Acme-bolagen. Detta belopp kan jämföras med att Providentor under 2005 hade en total omsättning på 29,2 miljoner

kronor. Förmedling av inlåning i Acme-bolagen har således varit en lönsam affär för Providentor. Det är svårt att frigöra sig från tanken att Providentor med hänsyn till detta fortsatte att förmedla inlåning i Acme-bolagen trots att det fanns tydliga indikationer på att det inte stod rätt till Acme-bolagen.

Har Providentor förmått kunder att ta tillbaka sin anmälan mot bolaget till Allmänna reklamationsnämnden?

Finansinspektionen har som tidigare nämnts fått information om att Providentors personal under hösten 2006 har sökt upp personer som har anmält Providentor till Allmänna reklamationsnämnden och försökt att förmå dem att ta tillbaka sina anmälningar. Providentor har i samband med detta tillhandahållit kunderna en färdigställd skrivelse i vilken anmälaren förklarar att han eller hon vill ta tillbaka sin anmälan.

Providentor har kommenterat dessa uppgifter endast genom att hänvisa till att Providentor har yttrat sig över denna och övriga anmälningar mot Providentor till Allmänna reklamationsnämnden.

Finansinspektionen drar av detta slutsatsen att Providentor inte har förnekat att Providentors personal agerat på detta sätt i förhållande till anmälarna.

Har Providentor förmedlat inlåning i Acme-bolagen den 30 mars 2006 och senare?

Bland de ca 50 kundklagomål som har kommit in till Finansinspektionen avser sju insättningar som har gjorts efter den 30 mars 2006. Dessa klagomål följer samma mönster som övriga klagomål. Kunderna har på inrådan av Providentor lånat pengar till Acme-bolagen. I flera fall har kunder rekommenderats att placera sparande i försäkring till bl.a. inlåning i Acme-bolagen. I flera fall har kunder rekommenderats att belåna fastigheter eller bostadsrätter för att placera i Acme-bolagen. Bland dessa klagomål finns också fall där kunden har fått information om att Providentors egen personal har placerat i Acme-bolagen och fall där en kund med uttalat låg riskbenägenhet har rekommenderats att placera i Acme-bolagen.

Har Providentor förmedlat finansiella instrument utan tillstånd?

Finansinspektionen anser att det av utredningen framgår att Providentor har bedrivit förmedling av finansiella instrument som kräver tillstånd enligt lagen om värdepappersrörelse. Providentor har saknat erforderligt tillstånd för förmedlingen.

Sammanfattande bedömning

Som tidigare har angetts ligger i begreppet god försäkringsförmedlingssed en omsorgsplikt, en skyldighet att anpassa rådgivningen till kunden och en direkt avrådningsplikt i konsumentförhållanden.

Omsorgsplikten innefattar en skyldighet att sätta kundens intresse före andra, kanske motstridiga, intressen. Försäkringsförmedlaren ska uppträda aktivt lojalt mot kunden. I omsorgsplikten ligger också ett krav på att försäkringsförmedlaren ställer all sin kunskap till kundens förfogande. Förmedlaren får inte lämna råd mot bättre vetande. Detta ska inte tolkas så att förmedlaren kan hålla sig okunnig för att undvika att lämna råd mot bättre vetande. Vidare ligger i omsorgsplikten ett krav på att den information om en produkt och ett produktbolag som försäkringsförmedlaren tillhandahåller kunden är tillräcklig och ger en rättvisande bild av produkten och produktbolaget.

Finansinspektionen har vid sin granskning funnit att Providentor haft en aktiv roll i samband med inlåning i Acme-bolagen. Providentor har rekommenderat sina kunder att placera i Acme-bolagen och därvid framställt en placering i Acme-bolagen som en placering med mycket låg risk.

Frågan är om Providentor, mot bakgrund av den omsorgsplikt som man har haft i förhållande till sina kunder, haft fog för att rekommendera sina kunder att t.ex. omplacera sparande i försäkring till inlåning i Acme-bolagen och därvid framställa denna placering som en placering med mycket låg risk.

Finansinspektionen har funnit att Providentor före avtalsslutet inte gjort några kontroller av vare sig Acme Sveriges eller Acme Luxembourgs ägare och ledning. Vidare har Finansinspektionen funnit att Providentor har tillhandahållit sina kunder felaktig och missvisande information om Acme-bolagen och deras inlåningsprodukt. Providentor har enligt Finansinspektionens uppfattning mot denna bakgrund inte haft fog för att rekommendera sina kunder att placera i Acme-bolagen och därvid framställa en placering i Acme-bolagen som en placering med mycket låg risk. Enligt Finansinspektionens uppfattning har Providentor genom detta inte visat sina kunder den omsorg som man varit skyldig att visa dem.

Vidare har Finansinspektionen funnit att Providentor under senvåren fått tydliga indikationer på att det fanns problem i Acme-bolagen men att man trots det fortsatt att förmedla inlåning i Acme-bolagen. Enligt Finansinspektionens uppfattning har Providentor genom detta inte visat sina kunder den omsorg som man varit skyldig att visa dem.

Genom sitt agerande har Providentor åsidosatt sin skyldighet att iaktta god försäkringsförmedlingssed. Providentor har också åsidosatt sin skyldighet att iaktta god försäkringsförmedlingssed genom att försöka förmå kunder som har anmält bolaget till Allmänna reklamationsnämnden att ta tillbaka sin anmälan.

Finansinspektionen har också funnit att Providentor brutit mot lagen om värdepappersrörelse genom att förmedla finansiella instrument utan erforderligt tillstånd. Med hänsyn till att Providentor till följd av sin konkurs nu har upphört med denna verksamhet, saknas grund för Finansinspektionen att ingripa mot Providentor enligt lagen om värdepappersrörelse. Finansinspektionen anser

emellertid att det förhållandet att Providentor drivit annan tillståndspliktig verksamhet utan att ha tillstånd för det, medför att Providentor i sin verksamhet inte har iakttagit god försäkringsförmedlingssed eller i övrigt bedrivit den på ett sunt sätt.

Med hänsyn till det anförda och till att Providentor numera är i konkurs är något annat ingripande än en återkallelse av tillståndet inte aktuellt. Återkallelsen ska gälla omedelbart.

Beslut i detta ärende har fattats av Finansinspektionens styrelse. Vid den slutliga handläggningen har generaldirektören Ingrid Bonde, chefsjuristen Gent Jansson och enhetschefen Cecilia Fowelin deltagit.

FINANSINSPEKTIONEN

Bengt Westerberg
styrelseordförande

Ingemar Rönnäng
jurist

Susanne Sundberg
Jurist

Kopia till:
Christopher Sörstadius
Bolagsverket
Finanstilsynet, Danmark
Kredittilsynet, Norge
Sveriges försäkringsförmedlares förening
Risk & Försäkring